

**ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)
для проведення заняття із профільної підготовки з особовим складом 7-ї
навчальної групи навчальної пожежно-рятувальної частини**

Тема: «Спорядження ланки ГДЗС і організація зв'язку з постом безпеки ГДЗС.
Порядок пересування, пошуку і рятування людей ланкою ГДЗС»

Навчальна мета: набуття і вдосконалення особовим складом умінь та навичок
практичного застосування теоретичних знань щодо формування
готовності до дій за призначенням.

Час проведення: 1 год.

Місце проведення: навчальний клас.

Навчально-матеріальне забезпечення: план-конспект (конспект-лекції).

Нормативно-правові акти і література:

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року №5403-VI;
2. Наказ МНС України від 07.05.2007 № 312 «Про затвердження Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України»;
3. Наказ МВС від 15.06.2017 № 511 «Порядок організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту»;
4. Наказ МНС України від 16.12.2011 № 1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України».

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 3 хв.:
- перевірка присутніх;
- оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань - 2 хв.:
- перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 35 хв.
Питання, які вивчатимуться:
1) Спорядження ланки ГДЗС і організація зв'язку з постом безпеки ГДЗС;
2) Порядок пересування, пошуку і рятування людей ланкою ГДЗС.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
-----------------------------	-----------------------

1) Спорядження ланки ГДЗС і організація зв'язку з постом безпеки ГДЗС

Дати під запис.

Залежно від властивостей небезпечних хімічних речовин та газів, які знаходяться в загазованих і задимлених середовищах, з метою забезпечення безпечної роботи газодимозахисників ланка ГДЗС повинна мати відповідні засоби захисту, пожежне технічне та аварійно-рятувальне оснащення.

Для виконання робіт і проведення розвідки у приміщеннях, які задимлені або загазовані в результаті пожежі (НС), ланка ГДЗС повинна мати мінімум необхідного оснащення, а саме:

- гнучкий трос (зв'язка);
- засоби пожежогасіння (рукавна лінія з пожежним стволем);
- засоби рятування і саморятування (рятувальна мотузка);
- пожежний лом легкий;
- засоби зв'язку (мобільна радіостанція);
- засоби освітлення (індивідуальний ліхтар на кожного газодимозахисника і груповий ліхтар на ланку ГДЗС);
- інші засоби та оснащення, необхідні для виконання поставленого завдання.

Додатково ланка ГДЗС може комплектуватись: термо- або газоаналізаторами, індивідуальними сигналізаторами визначення місця перебування газодимозахисника, індикаторами визначення електричного обладнання під напругою, тепловізорами, порошковими вогнегасниками, ізолюючими апаратами з пристроями для рятування постраждалих або саморятувальниками з часом захисної дії від 15 хвилин і більше. Рішення про використання додаткового оснащення ланки ГДЗС приймає КГП.

Для виконання робіт і проведення розвідки у приміщеннях, які заповнені вибухонебезпечними газами чи парами, ланка ГДЗС повинна користуватися пожежно-технічним оснащенням у вибухобезпечному виконанні та інструментом, що не дає іскр.

Проведення розвідки або роботи в середовищі, яке містить НХР, дозволяється особовому складу ГДЗС тільки при наявності письмового дозволу на виконання робіт, який видається адміністрацією об'єкта, де виникла пожежа або НС, та після проведення інструктажу особового складу інженерно-технічним персоналом об'єкта і забезпечення газодимозахисників відповідними захисними костюмами (одягом).

Зв'язок поста безпеки з командиром ланки ГДЗС повинен підтримуватися за допомогою однотипних переносних мобільних радіостанцій, сигнально-переговорного пристрою, гучномовних пристроїв тощо.

Командир ланки ГДЗС повинен підтримувати постійний зв'язок з постом безпеки ГДЗС, інформувати про результати розвідки в загазованих (задимлених) середовищах, стан здоров'я та самопочуття газодимозахисників і найменший тиск у балонах ЗІЗОД.

2) Порядок пересування, пошуку і рятування людей ланкою ГДЗС

Пересуваючись до місця рятування людей, осередку пожежі, надзвичайної НС, аварії, стихійного лиха чи їх наслідків, першим на чолі ланки йде командир ланки ГДЗС, замикає ланку ГДЗС найбільш досвідчений газодимозахисник, визначений командиром ланки ГДЗС.

Якщо ланка ГДЗС у загазованому або задимленому середовищі прямує під керівництвом старшого за посадою керівника, то він є провідним, а останнім у ланці ГДЗС призначається командир відділення.

У разі, якщо командир ланки ГДЗС або старший за посадою керівник, що її очолює, з будь-яких обставин не може виконувати покладені на нього обов'язки (травмування, втрата свідомості тощо), останній у ланці ГДЗС (замикаючий) повинен прийняти керування ланкою ГДЗС на себе.

Замикаючий ланку ГДЗС зобов'язаний постійно слідкувати за встановленим порядком руху (оговореним перед входом у загазоване або задимлене середовище), станом газодимозахисників.

Під час руху в загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) особовий склад ланки ГДЗС повинен рухатися вздовж капітальних стін, запам'ятовуючи при цьому пройдений шлях. Під час відкривання дверей особовий склад ланки ГДЗС повинен знаходитися за дверним полотном і використовувати його для захисту від можливого викиду полум'я.

Рухаючись у загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) командир ланки ГДЗС повинен періодично сповіщати постового на ПБ про перешкоди, що зустрічаються на шляху під час руху, зміни в обстановці, своє місцезнаходження, дії ланки ГДЗС, а також тиск у балонах ЗІЗОД.

Для забезпечення контролю за роботою ланок ГДЗС у місці їх входу в загазоване або задимлене приміщення (середовище) виставляється пост безпеки. Постовий на посту безпеки веде облік роботи ланки в журналі обліку роботи ланок ГДЗС (табелі роботи ланок ГДЗС).

При виконанні робіт або прямуванні заданим маршрутом час перебування ланки ГДЗС у загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) та час повернення газодимозахисників на чисте повітря визначається командиром ланки ГДЗС за манометром ЗІЗОД газодимозахисника з максимальними витратами повітря (кисню) або з меншим показником тиску повітря (кисню) в балоні ЗІЗОД.

Під час роботи в загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) командир ланки ГДЗС повинен тримати особовий склад у колі зору та дії зв'язку переговорного пристрою.

Перед початком роботи газодимозахисників у загазованих і задимлених приміщеннях (середовищах) зі складним плануванням або важкими умовами праці (на об'єктах метрополітену, в тунелях,

підземних спорудах великої площі, в будівлях висотою більше дев'яти поверхів, трюмах кораблів тощо) під час гасіння пожежі, ліквідації аварії, НС та їх наслідків, з метою надання в будь-який момент невідкладної допомоги особовому складу працюючих ланок ГДЗС, КПП повинен створити резервні ланки ГДЗС, зосередити їх (її) на посту безпеки або КПП. В інших випадках повинна формуватись одна резервна ланка ГДЗС на кожні три працюючі ланки ГДЗС.

Якщо в загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) газодимозахисник знепритомнів, відчув погіршення самопочуття, отримав тепловий удар або обгорів, особовий склад ланки ГДЗС повинен негайно надати йому допомогу (при необхідності переключити на допоміжний ЗІЗОД), доповісти про це постовому на ПБ і в повному складі ланки ГДЗС евакуювати постраждалого в безпечне місце (на чисте повітря), викликати швидку медичну допомогу і до її прибуття надати постраждалому першу невідкладну медичну допомогу.

Особовий склад ланки ГДЗС після виконання роботи повинен повертатися на чисте повітря у повному складі за маршрутом прямування до місця гасіння пожежі, ліквідації НС. Винятком можуть бути випадки, коли шлях, яким повертається ланка ГДЗС, відрізано вогнем або перегороджено завалом тощо.

Особовому складу ланки ГДЗС забороняється розбиватися на групи або залишати газодимозахисників у задимлених або загазованих середовищах.

Якщо ланка ГДЗС не повернулася на свіже повітря після закінчення часу, необхідного для виконання завдання або у випадку отримання інформації на КПП (ПБ) про нещасний випадок з ланкою ГДЗС, чи припинення з нею зв'язку КПП (начальник КПП) повинен негайно направити на пошук ланки ГДЗС резервну ланку.

Зміна ланок ГДЗС, як правило, проводиться на свіжому повітрі, а в окремих випадках, за рішенням КПП, начальника оперативної дільниці (НОД), вона може здійснюватися в загазованих або задимлених середовищах, безпосередньо на оперативних дільницях. Включення в ЗІЗОД особового складу підмінної ланки ГДЗС

повинно здійснюватися на свіжому повітрі.

Виключення особового складу із ЗІЗОД здійснюється за командою командира ланки ГДЗС: "З апаратів виключись!". За цією командою газодимозахисники знімають каску, маску і закривають вентиля балонів.

Ланкам ГДЗС, що змінились, КПП повинен визначити порядок і час приведення у готовність ЗІЗОД та направити їх до резерву або на відпочинок.

Порядок пошуку і рятування людей ланкою ГДЗС:

При розвідці, рятуванні людей, гасінні пожежі або ліквідації аварії, НС та їх наслідків ланка ГДЗС повинна діяти відповідно до вимог чинних керівних документів з урахуванням обставин, що складаються.

Дати під запис.

Головним завданням ланки ГДЗС, що прибула до місця пожежі, НС, є встановлення наявності людей у задимлених і загазованих середовищах (приміщеннях) і організація їх порятунку.

Під час розвідки та пошуку людей необхідно перевіряти у першу чергу важкодоступні місця (ванна кімната, шафи, тумби, під ліжками, в коморах та інших непримітних місцях), де велика вірогідність знаходження людей, особливо дітей, та бажання сховатися від впливу вогню диму та газів тощо.

Входячи в задимлене або загазоване приміщення (середовище) газодимозахисник повинен голосно повідомити про свою присутність і запитати про наявність людей. Прислухатися до можливої розмови або стогону.

Якщо на голос хтось відгукнувся або почувся стогін, необхідно негайно розшукати цю людину і надати їй допомогу.

У разі, якщо на голос ніхто не відгукнувся, необхідно ретельно оглянути всі приміщення, починаючи з тих, де існує найбільша загроза.

При пожежі (НС), що сталася вночі, в першу чергу людей необхідно шукати у ліжках.

На промислових об'єктах людей необхідно шукати на робочих місцях або поблизу них.

При пошуку людей у сильно задимлених і загазованих середовищах (приміщеннях) або приміщеннях великої площі ланка ГДЗС повинна пересуватись уступом або по фронту, перевіряючи одразу якомога більшу площу. У всіх випадках особовий склад повинен бути разом, не втрачати зв'язок між собою, слідкувати один за одним і при необхідності відразу надавати допомогу.

Виконання пошукових робіт однією ланкою ГДЗС у межах одного приміщення або квартири (будівлі) невеликої площі нескладного планування і з розташованим поруч виходом, за умови візуального і голосового контакту між газодимозахисниками може здійснюватися відразу в декількох напрямках.

При виявленні ланкою ГДЗС на шляху пересування постраждалого необхідно повідомити пост безпеки, винести (вивести) його з небезпечної зони, після чого ланка ГДЗС повинна повернутися до місця виконання поставленого завдання.

При виявленні у небезпечній зоні декількох постраждалих у першу чергу рятують людей з ознаками життя.

При однаковій загрозі спочатку рятують дітей, хворих і людей похилого віку.

Дії газодимозахисників повинні бути рішучими і впевненими, команди керівників голосними і спокійними. Ініціатива в організації рятувальних робіт постійно повинна знаходитись у газодимозахисників, а не у тих, кого рятують.

Для виконання рятувальних робіт необхідно застосовувати резервні ЗІЗОД (пристрої для рятування постраждалих) або саморятувальники. При масовому рятуванні людей необхідно вказати людям найбільш безпечне місце, вивести їх на балкон, організувати

Дати під запис.

випуск диму з приміщення, встановити брезентову перемичку на шляху розповсюдження продуктів горіння і викликати через ПБ додаткові ланки ГДЗС.

До основних способів рятування людей із загазованих або задимлених приміщень (середовищ) відносяться: самостійний вихід людей у напрямку вказаному газодимозахисниками, виведення людей з небезпечної зони газодимозахисниками, винесення людей з небезпечної зони, спуск людей по драбинах (висувних, штурмових, автодрабинах, автопідйомниках, стаціонарних драбинах), спуск людей з висоти за допомогою рятувальної мотузки (у винятковому випадку, коли інші засоби рятування застосувати неможливо).

Для рятування людей у першу чергу обирають найкоротші і найбезпечніші шляхи.

Основними шляхами для рятування людей із загазованих або задимлених приміщеннях (середовищ) є основні входи і виходи, запасні виходи, незадимлені сходові клітини, віконні прорізи, балкони, люки в балконах і перекриттях, а також отвори в конструкціях.

При ускладненні обставин на пожежі, НС, затриманні доставки додаткових (резервних) ланок ГДЗС, і якщо немає змоги одразу всіх потерпілих вивести на чисте повітря, у такому випадку, залежно від наявності повітря (кисню) в балоні (балонах) ЗІЗОД, ланка повинна за можливості дочекатися прибуття резервних ланок ГДЗС і разом з ними транспортувати постраждалих. Якщо прибуття резервних ланок ГДЗС затримується, то ланка ГДЗС, що виявила постраждалих, бере одного або двох постраждалих (залежно від відстані до поста безпеки і фізичного стану газодимозахисників) і транспортує їх на чисте повітря або більш безпечне місце.

Перед транспортуванням постраждалого з небезпечної зони на чисте повітря необхідно включити його в резервний ЗІЗОД (одягнути маску пристрою для рятування постраждалих), а якщо такої можливості немає, то необхідно обгорнути голову змоченою у воді тканиною, а перед подоланням зони з відкритим полум'ям або розпеченими продуктами горіння укрити людину покривалом, ковдрою або накидкою.

Людей, які не втратили свідомість, необхідно виводити з небезпечної зони у супроводі газодимозахисників, а тих, що втратили можливість самостійно пересуватися (втрата свідомості, хвороба, страх), необхідно виносити на руках.

Дітей завжди потрібно виносити з небезпечної зони на руках.

Переносити постраждалого повинні таким чином, щоб попередити його травмування.

Після того, як проведено ретельну перевірку, огляд усіх приміщень і місць, де можливе перебування людей, і переконавшись у їх відсутності, пошукові і рятувальні роботи у загазованих або задимлених приміщеннях (середовищах) припиняються. Рішення про припинення пошукових і рятувальних робіт приймає КГП.

Дати під запис.

4. Закріплення вивченого матеріалу

– 2 хв.:

Питання для закріплення:

- 1) Спорядження ланки ГДЗС і організація зв'язку з постом безпеки ГДЗС;
- 2) Порядок пересування, пошуку і рятування людей ланкою ГДЗС.

5. Підведення підсумків

– 3 хв.:

- вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
- оголосити оцінки;
- відповісти на запитання.